

[63. 8.]

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdelingsonderzoek van het wetsontwerp, houdende bepalingen tot voorkoming van bedrog in den boterhandel, heeft aanleiding gegeven tot de volgende beschouwingen.

Algemeene beschouwingen.

Bij de algemeene beschouwingen over dit wetsontwerp werd in het breede gehandeld over de feiten en voorstellingen, naar aanleiding waarvan op de vaststelling van wettelijke bepalingen betreffende de kunstboter is aangedrongen. Veelal is daarbij — en dit is met name ook gedaan in het rapport der Landbouwcommissie — de achteruitgang van den boterhandel en de depreciatie van de Nederlandsche boter toegeschreven aan het aan de markt brengen van kunstboter als echte boter.

Vele leden meenden, dat de oorzaak van den achteruitgang van onzen boterhandel elders is gelegen. Zij wezen op de omstandigheid, dat die achteruitgang reeds viel op te merken voordat, omstreeks 1873, de handel in kunstboter ontstond. Om dit nader te doen uitkomen verzochten zij de Regeering zoo mogelijk de prijzen, waarop onze boter gedurende eenige jaren vóór 1873 op de Londensche markt genoteerd werd, op te geven. De redenen van den achteruitgang waren, behalve in de volkomen geoorloofde concurrentie van de goedkoopere margarineboter, naar de meening van deze leden, veeleer gelegen in de verouderde methode van boterbereiding, welke hier te lande nog in zwang bleef, toen zij in andere landen reeds door eene betere was vervangen; in de zorgeloosheid en onzindelijkheid, die ten onzent die bereiding niet zellen kenmerkte; in de knoerijen, welke de producenten en boterhandelaars bedreven door het toevoegen van allerlei heterogene bestanddeelen als stroop, suiker, meel, enz. aan hun product. In de noot op bladz. 2 van het verslag der Landbouwcommissie wordt dan ook vermeld dat *beste* Friesche boter op de Londensche markt voor inferieure qualiteit geldt; dat dit niet aan bijvoeging van margarineboter was te wijten, bleek volgens sommigen ook daaruit, dat die noteering na de invoering der Engelsche margarine-wet geene verandering heeft ondergaan. Daarentegen wordt, naar men meende, de thans in ons land naar de Deensche methode bereide *factory-butter* te Londen hooger genoteerd dan eenige andere boter. En voor zoover thans wordt geknoeid door verkoop van met kunstboter vermengde echte boter, waren het niet de fabrikanten van kunstboter, maar wederom de producenten van en handelaren in natuurboter, die zich daaraan voornamelijk schuldig maken.

Werd dus de achteruitgang van dezen tak van zuivelrijverheid veelal aan verkeerde oorzaken toegeschreven, daarmede ging een streven gepaard om de kunstboterindustrie in de schatting van het publiek te declineren. Daarom wenschten deze leden de aandacht te vestigen op het hooge belang dezer industrie, ook voor den landbouw, in zoo verre zij eene zeer groote hoeveelheid melk verwerkt. Die hoeveelheid wordt in de noot op bladz. 2 van het verslag der landbouwcommissie op 20 à 25 millioen liter 'sjaars geschat.

Het product dezer industrie, de margarineboter, is, gelijk en door de Regeering en door de Landbouwcommissie is erkend, een gezond en deugdelijk voedingsmiddel, hetwelk

van groote waarde is voor de vele personen, die de middelen missen om zich goede natuurboter aan te schaffen. Het verdient de voorkeur boven slechte natuurboter en men mag dan ook zeggen dat de uitvinding der margarineboter voor de minder bemiddelde klassen der maatschappij inderdaad eene weldaad is geweest.

Het is bekend, dat de kunstboterindustrie in korten tijd eene zeer groote vlucht genomen heeft, en de kunstboter is, met name voor Nederland, een zeer belangrijk handelsartikel geworden. Zoo werd door een der leden medegedeeld, dat gedurende de maanden Januari tot December 1888 in Engeland ongeveer $7\frac{3}{4}$ millioen kilogram natuurboter en $47\frac{3}{4}$ millioen kilogram margarineboter is ingevoerd. Van andere zijde werd opgegeven, dat in Engeland in 1887 voor eene waarde van 3 880 327 p. st. aan kunstboter werd ingevoerd, en dat hiervan voor eene waarde van 3 556 880 p. st. aan Nederland ten goede kwam. Ook vestigde men de aandacht op de cijfers, voorkomende op bladz. 122 der »Jaarcijfers» n°. 7, volgens welke de uitvoer van boter uit Nederland van 1867—1876 eene gemiddelde jaarlijksche waarde vertegenwoordigde van bijna 15 millioen gulden, terwijl die waarde over 1887 meer dan 62 millioen gulden bedroeg. Deze groote vermeerdering was zeker voornamelijk te danken aan den uitvoer van margarineboter, die hier onder den algemeenen naam van boter is begrepen. Juist ten onzent behoort men dus zich tweemaal te bedenken, vóórdat men dezen zoo bloeienden tak van industrie door wettelijke bepalingen gaat belemmeren. Nederland is in dit opzicht in een geheel anderen toestand dan andere landen waar dergelijke bepalingen reeds zijn gemaakt. In Duitschland en Engeland is de kunstboterindustrie veel minder belangrijk dan hier te lande.

De Regeering heeft in hare Memorie van Toelichting eene uiteenzetting van den stand der zaken gegeven, welke over het algemeen met hetgeen hierboven is gezegd vrij wel overeenkomt. Indien zij desniettemin voorstelt ten aanzien van den handel in kunstboter wettelijke maatregelen vast te stellen, dan geschiedt dit met een tweeledig doel: 1°. om oneerlijke concurrentie van de kunstboterindustrie tegenover den boterhandel tegen te gaan, en 2°. om de koopers te vrijwaren tegen bedrog in de hoedanigheid der door hen verlangde koopwaar.

Tegen de voorgestelde bepalingen werden verschillende bedenkingen geopperd.

Sommige leden stelden op den voorgrond, dat in den strijd tusschen de belangen van den landbouw en die van een belangrijken tak van industrie de wetgever zich niet behoorde te mengen. Het ontwerp doet anders; het kiest inderdaad partij voor den landbouw, en bevat bepalingen, welke het karakter dragen van eene proeve van agrarische wetgeving. Daarmede zou men zich intusschen begeven op een zeer gevaarlijken weg, waarvan het einde niet is te zien. Van de eene inmenging zou men lichtelijk tot de andere komen. En men week geheel af van de onzijdigheid, die het Staatsbestuur in zaken als deze tot dusverre heeft in acht genomen. Ten bewijze daarvan werd aangevoerd dat, ofschoon de cultuur van meekrap door de alizarin-industrie geheel is gefnuikt, niemand er aan gedacht heeft die cultuur van Staatswege te hulp te komen.

Moest de boterhandel door den Staat tegen oneerlijke concurrentie beschermd worden, dan zag men verder niet in, waarom niet hetzelfde zou moeten geschieden ten aanzien van andere koopwaren. De Regeering geeft in hare toelichting als het doel der voorgestelde maatregelen aan »de onderscheiding te bevorderen tusschen twee producten die, ofschoon uiterlijk op elkander gelijkende en tot een soortgelijk oogmerk gebezigd, nochtans in aard en samenstelling van elkander verschillen.» Maar waarom worden dan geene bepalingen voorgesteld tegen vermenging van linnen met katoen, van koffie met chicorei, van meel met krijt, tegen den namaak van antiquiteiten of edelgesteenten, enz.?

Ook uit een strafrechtelijk oogpunt beschouwd, als maatregel tegen het bedriegen van den koper door den verkooper, kwam het wetsontwerp wegens zijn exceptioneel karakter aan vele leden bedenkelijk voor. Zij hadden liever gezien dat de Regeering het wetsontwerp, door den vorigen Minister van Justitie opgemaakt, (Gedr. stukken 1885—1886 n°. 154), weder had ingediend. Tegen eene zoo belangrijke en nuttige industrie als die der kunstboterfabrieken eene uitzonderingswet te maken, scheen in beginsel onbillijk en

Bepalingen ter voorkoming van bedrog in den boterhandel.

verre van aanbevelenswaardig. Indien men eenmaal bijzondere wetten wilde maken, dan mocht ook gevraagd worden, waarom men begon met maatregelen tegen een artikel, dat niet schadelijk, maar integendeel een zeer gezond voedingsmiddel is, in plaats van te beginnen met het maken van bijzondere bepalingen tegen schadelijke vervalsching van levensmiddelen. Men stelde hierbij der Regeering de vraag, hoe zij over algemeene strafbepalingen tegen zoodanige vervalsching dacht en of zij voornemens is later een wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de artt. 329 en 330 van het Strafwetboek in te dienen.

Bepalingen als de voorgestelde zouden overigens naar de meening van verscheiden leden geenszins kunnen leiden tot verbetering van den reeds gedurende vele jaren gediscredeerde boterhandel. Als hetgeen hierboven over de oorzaken van den achteruitgang van den boterhandel gezegd werd juist is, dan is toch die achteruitgang geenszins aan den invloed der kunstboter te wijten en enkel het gevolg van de slechte bereiding der boter en de door landbouwers en boterhandelaars gepleegde knoeierijen. Het middel om den boterhandel te releveeren, lag dus in de handen der boterproducenten en boterhandelaars zelve.

Intusschen al ware dit anders en al kon de wet hier ten goede werken, zij zou dan toch in de eerste plaats waartorgen moeten geven voor de goede hoedanigheid der boter, die naar het buitenland wordt uitgevoerd. In dit opzicht maken echter de maatregelen, door buitenlandsche wetten ten aanzien van den invoer van kunstboter getroffen, de tusschenkomst van den Nederlandschen wetgever overbodig, en op bladz. 4 der Memorie van Toelichting wordt dan ook o. a. ditzelfde argument aangevoerd, om te rechtvaardigen dat het wetsontwerp zich van bepalingen omtrent vervoer en uitvoer van kunstboter onthoudt.

Men betwijfelde verder of die buitenlandsche wetten het door haar beoogde doel wel hadden bereikt, en wees op de in de vergadering van den Duitschen Rijksdag van 30 November jl. gevoerde discussiën omtrent de werking der Duitse wet betreffende de kunstboter, waarbij betoogd en ook van Regeeringswege toegegeven werd, dat zij niet die resultaten heeft opgeleverd, welke men daarvan had verwacht.

Sommige leden meenden dan ook, dat het vaststellen van bijzondere bepalingen op den handel in kunstboter niet wenschelijk is. Wilde men den koopers van boter of andere voedingsmiddelen de gelegenheid geven om de hoedanigheid der koopwaar te doen onderzoeken, dan zouden naar de meening van enkelen van Staatswege in verschillende deelen des lands chemische bureaux opgericht kunnen worden, welke zich tegen matige vergoeding met zoodanig onderzoek zouden kunnen belasten, zooals men in Beijeren gedaan had. Verder te gaan scheen hun niet raadzaam.

Verscheidene leden waren van oordeel, dat de Regeering van haar standpunt het kwaad, dat zij bestrijden wil, slechts zeer ten deele onder de ooggen heeft gezien. Het wetsontwerp onderscheidt boter en surrogaten van boter enkel naar de zetbestanddeelen, welke die producten bevatten. Als boter vermengd wordt met andere vreemde bestanddeelen dan vet, zal zij volgens art. 1 toch boter mogen heten. Tegen oneerlijke concurrentie op het gebied van den boterhandel zelve waakt dus het wetsontwerp niet. Toch is er alle kans, dat, wanneer door de wet eene strenge scheiding gemaakt wordt tusschen boter en kunstboter, juist de knoeierijen met stroop, suiker, meel enz., evenals vroeger, weder veelvuldig zullen voorkomen. Nog andere knoeierijen worden in den boterhandel gepleegd. Een lid meende althans te weten, dat tegenwoordig wel Friesche boter, op Deensche wijze verpakt, naar Engeland gezonden wordt om daar als Deensche boter te worden verkocht. Waar goede boter wordt gemaakt, is het in het belang van onzen boterhandel wenschelijk, dat zij als Nederlandsche boter aan de markt gebracht wordt. Ging men eenmaal wettelijke bepalingen maken, dan scheen het dus noodig om ook tegen dit bedrog maatregelen te nemen.

Voorts verlaat het wetsontwerp het onzijdige standpunt, dat de Regeering in hare toelichting tegenover de belangen van den landbouw en die der kunstboter-industrie heeft ingenomen, door in het ontwerp wel strafbaar te stellen het verkoopen van kunstboter als boter, maar daarentegen niet het verkoopen van boter onder den naam van margarine. De margarinefabrikanten zullen niet beschermd

worden tegen degenen, die hunne slechte en daarom goedkope boter onder den naam van margarine trachten te verkoopen. Deze oneerlijke concurrentie, deze bedriegerij der consumenten, wil de Regeering, in strijd met de beginselen waarvan zij in hare toelichting uitgaat, ongestraft laten. Ook hiertegen kwamen deze leden met nadruk op.

De meeste leden verklaarden zich echter voorshands niet ongenegen aan dit wetsontwerp hun steun te verleenen, ofschoon velen zich toch hunne stem voorbehielden, totdat zij van de nadere inlichtingen der Regeering en van de wijzigingen, die deze eventueel mocht aanbrengen, kennis zouden hebben genomen.

Tegen de vermelde bezwaren werd het volgende aangevoerd.

In de eerste plaats meende men, dat, welke ook de oorzaken mogen zijn van den achteruitgang van den Nederlandschen boterhandel, de verkoop van kunstboter als echte boter daartoe zeker in ruime mate had bijgedragen. Een lid merkte daarbij op, dat de achteruitgang der Friesche boter ook het gevolg is geweest van de meerdere bemesting der Friesche landerijen.

Dat juist de producenten en handelaars in boter zich aan knoeierijen met margarineboter zouden hebben schuldig gemaakt, werd ontkend. Dit kwam, naar men meende te weten, alleen voor bij de zogenaamde „potjesboeren” in de omstreken der residentie, waar velen zogenaamde echte boter wenschen te koopen voor een prijs, waarvoor zij konden weten, dat echte boter niet is te leveren.

Overigens droeg de concurrentie der margarineboter naar de meening dezer leden reeds door de kleur die de fabrikanten aan hun product geven, een oneerlijk karakter. Het door hen bereid rundervet heeft van nature eene witte kleur en het toevoegen van geel kleursel diende alleen om daaraan het uiterlijk van natuurboter te geven, en het voorrechte boter te doen doorgaan. De kunstboterindustrie zelve wenschte men intusschen geenszins te benadeelen. Het gold hier enkel de zorg, dat de kunstboter verkocht werd voor hetgeen zij is en dat de consument niet langer als boter een product betaalt, dat veel minder waarde heeft. Die industrie mocht overigens op zich zelve belangrijk zijn, dat belang was zeker veel minder groot dan dat van de meer dan 100 000 veehouders, waaronder p. m. 20 000 personen, voor wie het houden van melkvee de hoofdzaak van het bedrijf is. De landbouw, waardoor aan zoo talrijke huisgezinnen een bestaan wordt verzekerd, is daarenboven een zuiver nationaal belang, terwijl dit van de kunstboterindustrie geenszins gezegd kan worden. Deze betreft de voornaamste grondstof, de margarine, uit het buitenland, en een goed deel van de winst, die behaald wordt, komt daarom niet aan Nederland, maar aan het buitenland ten goede. Nu is wel aangevoerd dat de kunstboterfabrikanten groote hoeveelheden melk verbruiken, maar die hoeveelheid is gering in vergelijking met de totale hoeveelheid melk die de Nederlandsche veestapel oplevert, en dat verbruik is dus voor den landbouw niet van zoo groot belang. Hierbij werd de vraag gedaan, aan welke reden het is toe te schrijven, dat het aantal melkkoepen in Friesland in de laatste jaren zeer is toegenomen, terwijl het blijkens het vermelde in de noot op bladz. 2 van het Verslag der Landbouwcommissie in geheel Nederland is verminderd. Een der leden meende dat die vermeerdering het gevolg is van de verbetering van den bodem in Friesland; een ander lid schreef haar toe aan de lage vee prijzen, die de Friesche boeren er toe leidden de koeien, die zij vroeger van de hand deden, te behouden.

In verschillende landen van Europa zijn tegen de oneerlijke concurrentie der kunstboterindustrie wetten vastgesteld en is nu dientengevolge de noodzakelijkheid om hier te lande dergelijke bepalingen te maken verminderd, de Nederlandsche wetgever behoefde niet aan vreemde wetten over te laten voor de eerlijkheid van zijn boterhandel te waken. Indien omtrent de werking der Duitse wet, welke zoozeer van dit ontwerp verschilt, klachten zijn gerezen, dan diende men toch niet voorbij te zien, van welke zijde die klachten waren geopperd, terwijl het voorts de vraag is of die wet niet te ver gegaan is door

de vermenging van margarine en natuurboter, tenzij binnen bepaalde grenzen ter vervaardiging van kunstboter, absoluut te verbieden. Overigens is dit wetsontwerp ook juist noodig voor den binnenlandischen handel en bepaaldelijk voor den kleinhandel. Vele leden meenden dat de Regeering op dit laatste punt nog niet genoegzaam heeft gelet.

Eene proeve van agrarische wetgeving zag men dezerzijds in het ontwerp niet, omdat de Regeering, wel verre van de belangen van den landbouw te stellen boven die der kunstboter-industrie, enkel getracht heeft de eerlijkheid der concurrentie tusschen beide takken van bedrijf te waarborgen, en de koopers tegen bedrog te vrijwaren. Of de voorgestelde maatregelen al dan niet in het voordeel van den landbouw zijn, kan bij eene wet tot wering van bedrog geen overwegend motief zijn. Het kwam hun voor geheel op den weg van den Staat te liggen de consumenten te vrijwaren tegen een bedrog, dat zij onmogelijk in staat zijn zelve te ontdekken. Men wees op de analogie van deze regeling met andere wetten als die op den ijk, den verkoop van geneesmiddelen en den waarborg van gouden en zilveren werken. Nu is weliswaar het ontwerp slechts gericht tegen bedrog ten aanzien van een bijzonder voedingsmiddel en kon het zeker wenschelijk zijn meer algemeene bepalingen tegen oneerlijke concurrentie en tegen vervalsching van levensmiddelen vast te stellen. Maar men merkte ten deze op, dat tegen schadelijke vervalschingen, als bijv. die van meel door kruit, reeds door art. 330 van het Strafwetboek is voorzien; dat andere vervalschingen of oneerlijke praktijken niet altijd door de wet kunnen worden belet, terwijl de Regeering bovendien verklaard heeft de werking van het Strafwetboek te willen afwachten, alvorens te beslissen of ten aanzien van bedrog bij verkoop van levensmiddelen nadere algemeene bepalingen noodig zijn. In elk geval, al zijn ook andere wettelijke maatregelen noodig, dit is geene reden om de thans voorgestelde te verwerpen. Daarenboven behoorde ten aanzien van speciale bepalingen op den boterhandel gelet te worden op hetgeen ter zake van het door den vorigen Minister van Justitie gedaan voorstel tot wijziging van de artt. 329 en 330 van het Strafwetboek is geschied. Blijkens het Voorloopig Verslag der Kamer over dit wetsontwerp (Gedrukte stukken 1886-1887, 10 n°. 1), werd algemeen toegejuicht dat de Regeering bedacht was om de knoeierijen in den boterhandel tegen te gaan. De algemeene strekking der toen voorgestelde bepalingen, die trouwens reeds bij de behandeling van het Strafwetboek de instemming der Kamer niet hadden kunnen verwerven, vond echter geenszins onverdeelden bijval. Men gaf den Minister in overweging liever eenige speciale bepalingen betreffende den boterhandel te ontwerpen, en naar veler gevoelen rechtvaardigde het groote belang, dat Nederland bij dien handel heeft, zoo lanige bijzondere regeling. Het ging nu toch waarlijk niet aan om thans, nu de Regeering inderdaad met zulk eene regeling is gekomen, van de zijde der Kamer weder op algemeene bepalingen aan te dringen. Moet tegen bedrog ook ten aanzien van andere waren worden gewaakt, dan schenen naar het oordeel van sommige leden bijzondere regelingen doelmatiger dan eene alles en daarom te veel omvattende algemeene bepaling in het Strafwetboek. Tegenover dit gevoelen bleven andere leden hunne bezwaren tegen het exceptioneel karakter van het wetsontwerp handhaven.

Dat de belangen der margarine-industrie bij het ontwerp niet voldoende in het oog zijn gehouden, werd ontkend. Sommige leden meenden dan ook te weten dat vele margarinefabrikanten in dit wetsontwerp geen bezwaar zagen.

Een lid was van meening dat dit wetsontwerp niet ver genoeg gaat. De goede naam van den Nederlandschen boterhandel heeft vooral schade geleden door de onzekerheid, of er wel echte boter geleverd werd. Er wordt onder den naam van boter zooveel margarineboter geëxporteerd, dat de uitvoer van boter onze geheele productie van natuurboter verre overtreft. Dit wetsontwerp kan alleen nuttig zijn voor den binnenlandischen handel; wilde men den buitenlandischen handel releveeren, dan waren veel scherpere bepalingen, in den trant der Deensche wet van 5 April 1888, noodig. Bij die wet wordt de fabricage van margarineboter aan toezicht onderworpen. Wie boter maakt, mag geen kunstboter fabriceren, en evenmin zijne boter met kunstboter vermengen. De margarineboter moet steeds geborgen worden in bepaaldelijke daarvoor bestemde

vaten. Elke andere verpakking moet met het woord margarine gemerkt zijn. Het is verboden margarineboter te fabriceren, in- of uit te voeren en te verkoopen, die meer dan 50 pct. botervet inhoudt. Ook is het verboden margarineboter donkerder te kleuren dan eene bepaalde nuance van geel.

Het denkbeeld om bepalingen van deze strekking vast te stellen vond echter geen bijval; al ging het wetsontwerp naar de meening van sommigen inderdaad niet ver genoeg, zij beschouwden het als een stap in de goede richting.

Enkelen wenschten intusschen daarin een verbod tegen het kleuren der margarinebeter te zien opgenomen. Wit is hare natuurlijke kleur; het toevoegen van kleursel is onnoodig en dient naar hun inzien slechts tot bedrog. Hiertegen werd echter aangevoerd dat de natuurboter, zoodra zij niet gemaakt is van melk van in de wei de loopend vee, ook van nature wit is; was witte kleur het onderscheidend kenmerk van kunstboter, dan zou men de boterproducenten daardoor *verplichten* hun product te kleuren, en dit achtte men niet wenschelijk.

Overigens werd door sommige leden aangedrongen op opnemng van bepalingen omtrent kunstkaas. De Regeering zegt, dat het nog de vraag is of de handel in dit surrogaat wel op den duur levensvatbaar zal zijn en dat die handel nog geen noemenswaardigen omvang heeft verkregen. Deze argumenten werden niet afloende geacht. De geschiedenis der kunstboterindustrie heeft bewezen, hoe snel eene industrie zich kan ontwikkelen. Dat de handel in kunstkaas thans nog geen grooten omvang heeft verkregen, maakt juist het nemen van wettelijke maatregelen gemakkelijk.

Art. I.

De opmerking werd gemaakt dat de vorm van het artikel beter zou zijn indien het zich tot eene definitie van boter bepaalde. Het sprak vanzelf dat als surrogaat van boter zal gelden alles wat op boter gelukt en dient om die te vervangen. Andere leden achtten het beter beide termen te omschrijven.

Voorts werd opgemerkt dat het artikel alleen onderscheidt naar de vetbestanddeelen, welke boter en surrogaten van boter bevatten. De definitie van boter, welke voorkomt in art. 3 der Engelsche wet, scheen juist. Met geringe wijziging ware eene meer met de Engelsche wet overeenkomende definitie te verkrijgen; men zou kunnen lezen: In den zin dezer wet is boter het artikel, waarin, behalve zout en onschadelijke kleurstoffen, geen andere bestanddeelen voorkomen dan die van melk afkomstig zijn. Dan zou de naam van boter gereserveerd worden voor hetgeen in waarheid boter is, en toevoeging van heterogene bestanddeelen, als stroop, suiker, meel enz., het recht op dien naam doen verloren gaan. Daardoor zou men tevens beter tegen bedrog in den boterhandel waken.

Hiertegen werd aangevoerd dat dan ook die vervalschte boter als margarine zou verkocht moeten worden, hetgeen voor de margarine-industrie zeker niet voordelig zou zijn.

Dergelijk bezwaar bestaat trouwens ook reeds zonder die wijziging. In de eerste plaats dwingt het voorschrift om aan allerlei surrogaten van boter den naam van margarine te geven tot onwaarheid. Want onder die surrogaten zijn er, die geen margarine, maar ander vet van minder voedingswaarde bevatten. De Fransche wet heeft ten deze beter onderscheiden dan de Engelsche, want zij kent aan deze surrogaten de namen van »margarine, oléo-margarine" of »graisse alimentaire" toe. In dezen geest ware ook het ontwerp te wijzigen. Maar daarmede zou nog niet weggenomen zijn het bezwaar, dat het ontwerp gelegenheid geeft om den goeden naam van fabrikanten van deugdelijke margarineboter te benadeelen, door als zoolanig slechte natuurboter ter markt te brengen. Daarom gaven sommige leden in overweging om, in plaats van den naam van margarine op te dringen aan de surrogaten van boter, het merken van de natuurboter te bevorderen door een verbod om surrogaten met den naam van boter te merken. Dit denkbeeld vond steun, omdat men het billijk achtte, dat degenen, ten behoeve waarvan deze bepalingen zouden worden vastgesteld, ook den last der Staatsbemoeiing dragen.

Hiertegen werd aangevoerd, dat de kunstboter een naamaksel is, waartegen het publiek behoort te worden ge-

waarschuwd. Gaf de wet enkel de bevoegdheid om echte boter te merken met bedreiging van straf tegen degenen die kunstboter onder dien naam wilden verkoopen, dan zou het doel der wet geheel gemist worden. Het publiek is van wetsbepalingen als deze in den regel weinig op de hoogte. Het zou voortgaan ongemerkte kunstboter als echte boter te koopen. Daarenboven, in elk bedrijf kan de fabrikant van goede waar door de concurrentie van minder deugdelijke artikelen worden benadeeld. Om daartegen te waken kon intusschen een fabrieksmerk goede diensten bewijzen.

Wilde men overigens de fabrikanten van kunstboter vrij laten in de keuze van den naam van hun product, dan zou dit wellicht geen bezwaar opleveren, mits elke benaming, waarin het woord boter voorkomt, zooals buterine of kunstboter, werd uitgesloten. Anderen daarentegen zouden aan den naam kunstboter of aan dien van surrogaat de voorkeur geven boven dien van margarine. Daartegen werd aangevoerd dat de naam margarine bezwaarlijk door een anderen kan vervangen worden, aangezien reeds in verschillende landen de verplichting bestaat om surrogaten van boter met dien naam aan te duiden, zoodat zoodanig verbod voor den uitvoer moeilijkheden zou opleveren.

Ook uit een strafrechtelijk oogpunt werd tegen art. 1 bedenking geopperd, in zooverre het boter en kunstboter enkel naar de vetbestanddeelen onderscheidt. Volgens het ontwerp is boter de waar, waarvan de vetbestanddeelen van melk afkomstig zijn, en zal zij dien naam ook dan behouden, wanneer zij voor een goed deel uit bijmengsels, als stroop, suiker, enz., bestaat. Elk surrogaat van boter, mits het vetbestanddeelen bevat, zooals bijv. reuzel, kan, en moet zelfs, den naam voeren van margarine. Maar daaruit zal voortvloeien dat tegen boter en margarine, die met heterogene bestanddeelen zijn vervalscht, van toepassing van art. 330 van het Strafwetboek geen sprake meer kan zijn, want de beklagde zou steeds met een beroep op deze wet kunnen beweren, dat hij ondanks de toevoeging van die bijmengsels bevoegd was zijne waar onder den naam van boter te verkoopen, of zelfs verplicht was daaraan den naam van margarine te geven.

In dit bezwaar werd echter door andere leden niet gedeeld. Toepassing van art. 330 van het Strafwetboek hing niet af van den naam, waaronder het artikel wordt verkocht. Dit artikel zou ook na deze wet evenzeer toepasselijk zijn, waar natuurboter of kunstboter door bijmenging van vreemde bestanddeelen in waarde of bruikbaarheid is verminderd, indien de verkoper met de vervalsching bekend is en haar verzwijgt.

Art. 2.

Dit artikel werd onvoldoende geacht, in zooverre het enkel betrekking heeft op den verkoop van boter op markten en in winkels en op leverantiën aan handelaren in boter of surrogaten daarvan. Een goed deel van den binnenlandschen kleinhandel werd daardoor ten onrechte aan het wettelijk toezicht onttrokken. Vooreerst zouden toch deze bepalingen niet toepasselijk zijn op de rondventers van boter, de zoogenaamde potjesboeren, die ongestraft kunstboter onder den naam van boter zouden kunnen verkoopen. Ook treft het artikel niet de levering van kunstboter, die door handelaren aan consumenten wordt toegezonden. Dit laatste bezwaar ware wellicht weg te nemen door uit de tweede alinea de woorden »aan handelaren" te doen vervallen. Geene verzending van kunstboter aan consumenten zou dan mogen geschieden, zonder dat de koper met de hoedanigheid van het hem geleverde in kennis werd gesteld. Was hem kunstboter toegezonden zonder aanduiding van hoedanigheid of onder den naam van echte boter, hij zou een chemisch onderzoek kunnen doen instellen en eene klacht tegen den leverancier kunnen uitlokken. Verder wenschte men ten aanzien van het vervoer niet te gaan. Gelebiljetten en onderzoek der verzonden waar vanwege den Staat achtte men met de Regeering niet wenschelijk. Ten aanzien van rondventers van boter behoorde echter het toezicht met dat op verkoop in winkels en op markten gelijkgesteld te worden en men drong met nadruk op eene wijziging in dezen geest aan.

In de eerste alinea van dit artikel wordt de uitdrukking *ten verkoop hebben* gebezigd. In de artt. 3, 5 en 6 wordt gesproken van *ten verkoop voorhanden hebben*. Eenheid van

uitdrukking is wenschelijk. Zijn beide uitdrukkingen daarenboven niet te eng? Men wees op art. 16 der drankwet, hetwelk spreekt van *verkoopen, te koop aanbieden, ten verkoop voorhanden hebben*, en op art. 337 van het Strafwetboek, waar gesproken wordt van *verkoopen, te koop aanbieden, afleveren, uitdeelen of ten verkoop of ter uitdeeling in voorraad hebben*. Ook werd de meening geuit, dat elk voorhanden hebben van kunstboter zonder aanwijzing der hoedanigheid op markten en in winkels verboden behoort te worden. Daartoe ware voldoende, indien men in plaats van: *ten verkoop te hebben*, las: *te hebben*. Men wees op art. 1 der Fransche wet, waarin de weggelaten woorden evenmin voorkomen.

De tot dusverre in onze wetten niet gebruikelijke uitdrukking *openbare verkoopplaats* achtte men min gelukkig gekozen. Op bladz. 4 harer toelichting schijnt de Regeering tusschen winkels en verkoopplaatsen te onderscheiden, maar in dit artikel heeft de uitdrukking toch zeker juist in de eerste plaats op winkels betrekking. Men gaf in overweging te spreken van winkels of andere openbare verkoopplaatsen. Dat magazijnen onder de bepaling niet zijn begrepen, werd door verscheidene leden goedgekeurd. Evenwel wenschten enkelen de woorden: *op eene openbare marktplaats of in eene openbare verkoopplaats* geheel te doen wegvallen, maar dit vond, wegens de verregaande en onnoodige belemmering, welke daardoor aan de kunstboter-industrie zou worden opgelegd, geen bijval.

Sommige leden betwijfelden of een winkel wel als eene openbare plaats is te beschouwen, aangezien de winkelier bevoegd is iedereen te weren, dien hij niet wil toelaten. Anderen achtten dien twijfel ongegrond.

Het artikel laat toe de waar zelve met het woord margarine te merken. Hoe nu, als een gedeelte van een aldus gemerkt stuk wordt verkocht? Men antwoordde, dat in zoodanig geval wikkeling der waar in een gemerkt papier als verpakking kon worden beschouwd en daardoor overtreding van het artikel voorkomen zou kunnen worden.

Is het niet wenschelijk in den laatsten regel der eerste en in den voorlaatsten regel der tweede alinea vóór het woord *letters* de woorden *en onuitwisselbare* in te voegen? Men zou dan tevens van het merken der waar zelve moeten afzien, en voor alle gevallen eene verpakking of althans een papieren hulsel kunnen voorschrijven.

Met betrekking tot de tweede alinea werd verder gevraagd of deze bepaling ook geldt voor levering aan buitenlandsche handelaren.

Voorts werd de opmerking gemaakt dat, vooral waar dezelfde persoon koopman is in natuur- en kunstboter, de vermelding van het woord margarine op de factuur geen voldoende waarborg en in rechten volstrekt geen bewijs oplevert. Daartegen werd gewezen op hetgeen de Regeering bij de toelichting van art. 8 vermeldt: hare bedoeling is den debitant tegen vervolging te vrijwaren, indien zijn leverancier hem niet door middel van factuur en verpakking met de ware hoedanigheid der waar heeft in kennis gesteld.

Tegen alinea 3 werd de bedenking geopperd, dat de afmeting van letters en de wijze van plaatsing alleen kan worden geregeld voor de verpakking, doch niet wel voor de facturen en rekeningen.

Art. 3.

Dit artikel kwam aan verscheidene leden overbodig voor. Het regelt wat in sommige gemeenten reeds bij plaatselijke verordening is verboden. Anderen zagen in het artikel de strekking om de besturen van gemeenten, waar eene botermarkt bestaat, te beletten op die markt ook kunstboter toe te laten. In elk geval had men hier te doen met een onderwerp, waarvan de regeling aan de gemeentebesturen behoort overgelaten te worden, aangezien de zorg voor marktpolitie eene zuiver gemeentelijke aangelegenheid is; men zag er ook geen bezwaar in, dat een gedeelte eener gemeentelijke marktplaats voor den verkoop van kunstboter werd bestemd.

In deze bedenking werd door andere leden echter niet gedeeld.

Art. 4.

De vraag werd gedaan of hier ook niet de ambtenaren der invoerrechten behooren vermeld te worden. In antwoord

daarop werd verwezen naar hetgeen de Regeering omtrent in- en uitvoer van kunstboter zegt bij de toelichting van art. 2.

Art. 5.

De redactie van den aanhef van dit artikel kwam gebrekkig voor. Staan de woorden *of als zoodanig aangeduide waren* wel op de juiste plaats? Het scheen beter te lezen: De openbare verkoopplaatsen, waar boter of als zoodanig aangeduide waren, alsmede die waar surrogaten van boter ten verkoop voorhanden zijn, enz.

De tijd, gedurende welken deze verkoopplaatsen voor de politie toegankelijk zullen zijn, is niet goed gekozen. Immers op vele plaatsen wordt vóór acht uur 's ochtends en ook na acht uur 's avonds nog veel in dergelijke winkels gekocht. Men zou de bevoegdheid tot binnentreden kunnen geven, zoolang de winkel voor het publiek geopend is. Daartegen werd echter opgemerkt, dat de bepaling dan ontboden zou kunnen worden, door bij de nadering der politie den winkel voor het publiek te sluiten. Om die reden verdiende het wellicht de voorkeur den toegang aan de politie te verzekeren van de opening tot 8 of 9 uur 's avonds.

Voorts werd gevraagd, waarom der politie op Zondag de toegang werd onttrokken. Art. 2 der Zondagswet (*Staatsblad* 1815 n°. 21) laat toe op dien dag, mits met gesloten deur, te verkoopen, en van deze bevoegdheid wordt niet zelden gebruik gemaakt. Moest nu de verkoper op dezen dag aan het toezicht der overheid onttrokken zijn? Men achtte dit ongerijmd, en wenschte de woorden: *behalve op Zondag*, uit het artikel te doen vervallen. Hiertegen werd opgemerkt dat de politie dan, naar de tegenwoordige redactie van het artikel, des Zondags toegang zou hebben, al was de winkel voor het publiek gesloten. Voorts voerde men aan, dat verkoop van boter op Zondag niet gebruikelijk is en dat de politie op dien dag zoo min mogelijk met het verrichten van ambtsbezigheden belast behoort te worden. Daarom meenden sommigen, dat de voorgestelde bepaling niet behoort gewijzigd te worden.

Ware het eindelijk niet raadzaam om hier niet alleen van gebruikers, maar ook van eigenaars te spreken? Het ware toch mogelijk dat de gebruiker zich op den eigenaar beriep ten einde den toegang tot zijn winkel te weigeren. Wellicht ware het bezwaar ook te vermijden door weglating van de woorden *ook tegen den wil der gebruikers*.

Art. 6.

Sommige leden achtten het noodig, dat bij algemeenen maatregel van bestuur ger-geld werd op welke wijze en tot welke grootte de hierbedoelde monsters genomen zullen kunnen worden. Verder ging het naar veler oordeel niet aan die monsters te nemen zonder vergoeding van de waarde. Te minder omdat voor een behoorlijk chemisch onderzoek, naar men meende, eene vrij groote hoeveelheid noodig is. Men wees hierbij op de Deutsche wet van 14 Mei 1879, welke voor dergelijke gevallen afgifte van een ontvangbewijs door dengene, die het monster neemt, voorschrijft, terwijl daarin verder is bepaald, dat daarvoor eene vergoeding tot het bedrag van den gewonen prijs moet gegeven worden. Voorts werd aanbevolen om het monster tweemaal zoo groot te nemen als voor het chemisch onderzoek noodig is. De tweede helft kon dan bestemd blijven voor een tweede onderzoek, waar dit door den beklagde op goede gronden gevorderd werd. Men wees hierbij op de analoge bepaling, vervat in art. 129, § 4, der wet van 20 Juni 1862 (*Staatsblad* n°. 62.)

Volgens dit artikel kunnen op de openbare marktplaatsen, bedoeld in art. 3, monsters genomen worden van waren als surrogaten van boter aangeduid. Wie daar zulke waar brengt, overtreedt intusschen art. 3 en is dus strafbaar. Waartoe kan het dienen van zoodanig surrogaat nog een monster te nemen? Men verzocht daaromtrent nadere inlichting.

Art. 7.

Het verzegelen der monsters zou, omdat het warmte met zich brengt, invloed kunnen hebben op de hoedanigheid der waar en nadeelig kunnen werken op het in te stellen onderzoek. Het werd daarom beter geacht de monsters te plombeeren.

Welke personen zullen met het onderzoek worden belast? Dit is een moeilijk werk, dat zelfs door een scheidkundige, die met het onderzoeken van boter niet speciaal bekend is, niet behoorlijk kan verricht worden. Men meende daarom, dat het onderzoek slechts aan proefstations kon worden opgedragen. Maar hiertegen werd opgemerkt, dat er vooralsnog slechts één proefstation bestaat en dat de verzending van de monsters tot bezwaren aanleiding zou geven. Gaarne vernam men over dit punt het gevoelen der Regeering; meent zij een voldoende aantal deskundigen beschikbaar te hebben voor het onderzoek der monsters? In Duitschland schijnt het gebrek aan geschikte deskundigen op de uitvoering der margarinewet een zeer slechten invloed gehad te hebben.

Er waren ook leden, die betwijfelden of in den tegenwoordigen stand der wetenschap een chemisch onderzoek wel genoegzame zekerheid kon geven omtrent de vraag of men met natuur- of met margarineboter te doen heeft. Het verschil is, naar de mededeeling van een deskundig lid, hierin gelegen, dat natuurboter eene grotere hoeveelheid vluchtige vetzuren bevat dan margarineboter. Maar die hoeveelheid was bij natuurboter verre van constant, en het is ook de vraag, of het de fabrikanten van kunstboter niet mogelijk ware de in die waar aanwezige hoeveelheid te vermeerderen. Men vreesde om deze redenen dat het chemisch onderzoek in vele gevallen geene voldoende resultaten zal opleveren om overtreding der wet te constateeren. Bij de uitvoering van gemeentelijke verordeningen tegen bedrog in den boterhandel, was diezelfde moeilijkheid reeds aan den dag gekomen en bij de in den Deutschen Rijksdag gehouden discussiën over de werking der Deutsche wet is dezelfde klacht te berde gebracht.

Voorts werd bezwaar gemaakt tegen de tusschenkomst van het openbaar ministerie. Waarom kunnen de monsters niet rechtstreeks aan de deskundigen worden gezonden? Hierop werd geantwoord, dat in eene procedure, waar het allereerst op het constateeren der identiteit aankomt, de leiding der ambtenaren van het openbaar ministerie moeilijk kan worden gemist. Het scheen overigens wel wenschelijk de deskundigen, die met het onderzoek belast zouden worden, vooraf aan te wijzen en te beëdigen, zoodat men niet genoodzaakt is hen voor elk onderzoek een eed te doen afleggen.

Enkele leden achtten het verkeerd, dat het openbaar ministerie ten aanzien van de aanwijzing van deskundigen zich zal moeten houden aan de voorschriften van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid. Zij meenden dat alleen de Minister van Justitie bevoegd was aan de ambtenaren van het openbaar ministerie bevelen te geven. Anderen zagen in aanwijzing door eerstgenoemden Minister geen bezwaar.

Art. 8.

De in de eerste alinea bedreigde straf werd door sommige leden te gering geacht. Het zal zeer moeilijk zijn overtredingen dezer wet te constateeren. Gelukte dat, dan behoorde men ook, vooral bij recidive, eene strengere straf op te leggen.

De bepaling der tweede alinea gaf in verband met het tweede lid van art. 2 tot verschillende bedenkingen aanleiding. De debitant zou daarvan gebruik kunnen maken om zich uit het buitenland kunstboter onder den naam van boter te doen toezenden, en dan zou ten slotte niemand voor de overtreding der wet aansprakelijk zijn. Zelfs zou het oprichten van kunstboterfabrieken buitenslands met het doel om Nederlandsche handelaren te gerieven daardoor in de hand gewerkt kunnen worden, hetgeen en voor onzen boterhandel en voor onze kunstboterindustrie zeer nadeelig zou wezen. Reeds nu komt, naar men meende, uit Oost-Friesland veel vervalschte boter. Wellicht ware dit bezwaarte ondervangen door een dergelijk voorbehoud als men vindt in art. 418 2° van het Strafwetboek.

Voorts werd gevraagd, hoe de debitant zal kunnen bewijzen dat de kunstboter, die tot vervolging aanleiding gaf, geene andere is dan die, welke in de factuur, die hij overlegt, met den naam van boter aangeduid is. Hier wordt van hem eigenlijk een negatief bewijs gevorderd. En was het inderdaad onmogelijk dat te leveren, dan zou hij veroordeeld kunnen worden, ook indien hij volkomen onbekend was met het feit dat hem geen echte, maar

kunstboter geleverd is. Ofschoon het gewicht van het bezwaar niet werd ontkend, meenden sommigen intusschen dat het den debitant in vele gevallen wel mogelijk zou zijn uit de omstandigheden aannemelijk te maken, dat hij te goeder trouw had gehandeld, maar dan moet hem dit bewijs worden opgelegd, en niet het absoluut bewijs der identiteit. Het geldt hier toch eene politiewet, waarbij de goede trouw niet in aanmerking komt, als het niet uitdrukkelijk is vermeld.

Art. 9.

Dit imperatief voorschrift scheen sommigen leden te gestreng. Er konden zich gevallen voordoen, waarin de omstandigheden niet van dien aard zijn, dat openbaar-

making van de rechterlijke uitspraak noodig is. Daarbij komt dat bij het Strafwetboek de toepassing van dergelijke bijkomende straffen steeds aan den rechter wordt overgelaten.

Vastgesteld den 18den Januari 1889.

VERMEULEN.

VIRULY VERBRUGGE.

DE SAVORNIN LOHMAN.

HUBER.

MEES.